

Osoby queer z niepełnosprawnościami w Polsce

Prezentowany projekt wpisuje się w nurt badań jakościowych, umiejscowionych na pograniczu badań o niepełnosprawności (disability studies) i studiów nad nieheteronormatywną seksualnością (queer studies). Ma on charakter eksploracyjny i dotyczy nieznanego w Polsce obszaru związanego z interseksjonalnością¹ doświadczeń tożsamościowych osób z niepełnosprawnościami, które identyfikują się jako queer. Używamy pojęcia “queer” na określenie następujących grup osób: osób homoseksualnych: lesbijek i gejów oraz osób biseksualnych i transpłciowych (LGBT). **Celem naukowym projektu jest dokonanie teoretycznej, empirycznej, wieloaspektowej analizy zjawiska kształtowania się tożsamości osób z niepełnosprawnościami identyfikujących się jako LGBT oraz zrozumienie wyzwań, z którymi zmagają się w codziennym życiu.**

Podstawą do uzyskania wiedzy będą analizy danych pochodzących z dwóch źródeł: (1) **krytycznej analizy dyskursu**, mającej na celu ukazanie sytuacji społeczno-prawnej osób LGBT z niepełnosprawnościami w Polsce; składającej się z 3 etapów, na których zostanie dokonana: (a) analiza problemowa zagadnień będących częścią międzynarodowych debat naukowych dotyczących sytuacji osób queer z niepełnosprawnościami; (b) analizy statusu prawnego osób LGBT z niepełnosprawnościami w świetle prawa międzynarodowego i krajowego, (c) analiza postępowań prawnych (cywilnych, karnych, administracyjnych, pracowniczych, rodzinnych) z udziałem osób LGBT z niepełnosprawnościami; (2) **wywiadów indywidualnych** z 50 osobami z niepełnosprawnościami identyfikującymi się jako queer, które pozwolą na poznanie perspektywy wewnętrznej i subiektywnych sposobów konstruowania znaczeń własnych doświadczeń badanej grupy. Wykorzystany zostanie celowy dobór próby. Do badań zostaną zaproszone osoby: (1) pełnoletnie, (2) z niepełnosprawnościami: sensorycznymi (wzroku i słuchu), niepełnosprawnością ruchową, rozwojową (ze spektrum autyzmu), z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnością sprzężoną, (3) mające zdolność do czynności prawnych (nie ubezwłasnowolnione), (4) które identyfikują się jako osoby LGBT. Scenariusz wywiadu będzie inspirowany metodą interpretacyjno-narracyjnego wywiadu biograficznego, w którym badacz, po przygotowaniu rozmówcy do wywiadu i wysłuchaniu ciągłej narracji dotyczącej tego, jak to jest być osobą LGBT z niepełnosprawnością w Polsce, w dalszej części wywiadu zadaje ukierunkowujące pytania generujące pogłębione narracje w obszarach interesujących z punktu widzenia badania.

Interpretacja danych odbędzie się w poszczególnych obszarach tematycznych wyznaczonych przez Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych. Uzyskane dane zostaną zinterpretowane według dwóch podejść analitycznych: **teorii ugruntowanej** oraz **indukcji analitycznej**. Pierwsza z nich pozwoli na opis doświadczeń i ich interpretacje, które wyłonią się z danych, druga - na analizę tematów będących częścią międzynarodowych debat naukowych a także specyfiki obszaru badawczego. Badanie będzie miało charakter **partycypacyjny**.

Badanie będzie pierwszą w Polsce, kompleksową próbą opisu świadectw formowania się tożsamości oraz opisu wyzwań z którymi zmagają się osoby LGBT z niepełnosprawnościami w sytuacji krzyżowania się niepełnosprawności z orientacją seksualną w kontekście sytuacji społeczno-prawnej w Polsce. Podjęty w projekcie cel dotyczący zbadania doświadczeń osób queer z niepełnosprawnościami był w Polsce wcześniej niezauważony ani na gruncie disability studies ani w badaniach queer. Brakuje opisu świadectw formowania się tożsamości oraz opisu wyzwań z którymi zmagają się osoby LGBT z niepełnosprawnościami w sytuacji krzyżowania się niepełnosprawności z orientacją seksualną w kontekście braku instytucjonalnego, społecznego i prawnego wsparcia w Polsce. Wyniki badania uzupełniają polskie i europejskie studia empiryczne na temat różnorodności i wieloznaczności tożsamości osób z grup marginalizowanych o interseksjonalną perspektywę osób z niepełnosprawnościami, które identyfikują się jako queer. Problematyka stawiana w centrum projektowanego badania wiązać się będzie z przekroczeniem granic ustanowionych przez istniejące w Polsce dyskursy na temat niepełnosprawności i teorii queer. Badanie wzbogaci zatem wiedzę o osobach z niepełnosprawnościami o nowe, wartościowe poznawczo wątki, pozwalające wyjaśnić problemy trudne do uchwycenia w ramach perspektyw teoretycznych i empirycznych ograniczających się do jednego wymiaru tożsamości.

¹ Podejście interseksjonalne inspirowane do tego, by spojrzeć na zjawiska społeczne nie z perspektywy ogółu społeczeństwa, lecz poszczególnych grup społecznych, bowiem przynależność do nich może kształtować różnorodne rodzaje doświadczeń; krzyżowanie się różnych “parametrów tożsamości” (m.in. niepełnosprawności i jej rodzaju, orientacji seksualnej) wzmacnia dyskryminację tej grupy i jej poszczególnych jednostek.